

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Έρευνα Συγκυρίας, Β' Εξάμηνο 2022

Ήπια πτώση του Δείκτη Εμπιστοσύνης των ΜμΕ, αλλά και ισχυρά σημάδια ανθεκτικότητας όπως απορρόφηση κόστους πρώτων υλών και σταθερή διάθεση για επενδύσεις και προσλήψεις

Δείκτης εμπιστοσύνης ΜμΕ [1] [2]

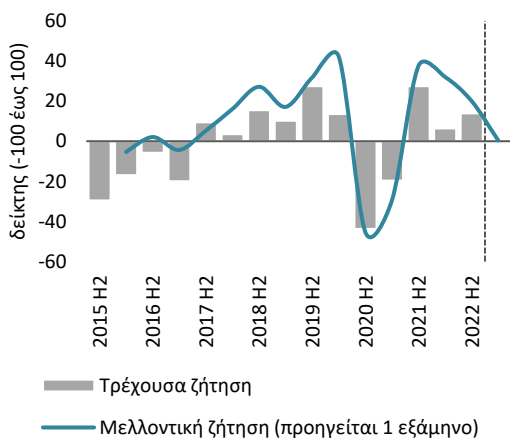

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας.

Παρά την αυξημένη κόπωση μετά από μία παρατεταμένη περίοδο κρίσεων, οι άμυνες των ΜμΕ παραμένουν ανθεκτικές. Ειδικότερα, ο Δείκτης Εμπιστοσύνης των ΜμΕ σημείωσε πτώση για δεύτερο διαδοχικό εξάμηνο (8 μονάδες έναντι 13 αντίστοιχα), παραμένοντας ωστόσο σε θετικό επίπεδο (φανερώνοντας ότι η πλειοψηφία του τομέα παραμένει αισιόδοξη για τις συνθήκες ζήτησης). Σημειώνεται ότι ο δείκτης παραμένει υψηλότερα (κατά 8 μονάδες) από το μέσο όρο των τελευταίων 10 ετών (ενώ οι προσδοκίες ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι οριακά χαμηλότερα). Υπό αυτές τις συνθήκες σχεδόν 1/2 του τομέα επιδιώκει αναπτυξιακές στρατηγικές, από 57% το προηγούμενο εξάμηνο (με αύξηση των επιχειρήσεων που τηρούν στάση αναμονής).

[1] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων, για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100). [2] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 - 0,5), Μικρές (0,5-2,5) και Μεσαίες (2,5 - 10)

Συνθήκες ζήτησης^[3]

[3] Οι δείκτες αντιστοιχούν στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων, για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας.

Στην επιβράδυνση της αναπτυξιακής δυναμικής του τομέα των ΜμΕ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η αβεβαιότητα σχετικά με τις μελλοντικές συνθήκες ζήτησης. Ειδικότερα, παρά το γεγονός πως ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης διαμορφώθηκε στις 14 μονάδες (έναντι 6 το προηγούμενο εξάμηνο), ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης κατέγραψε πτώση 20 μονάδων φτάνοντας στο 0 (προσδοκία σταθερότητας), Αξίζει να σημειωθεί πως στο δείκτη μελλοντικής ζήτησης εντοπίζονται διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιμέρους μεγεθών επιχειρήσεων, με τις προσδοκίες των πολύ μικρών επιχειρήσεων να είναι έντονα αρνητικές (-18 έναντι 3 για τις μικρές και 13 για τις μεσαίες), ενώ οι μεσαίες σημειώνουν την εντονότερη επιδείνωση (-30 έναντι -20 στις πολύ μικρές και -10 στις μικρές),

Προκλήσεις τομέα ΜμΕ

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Χαρτογραφώντας τις προκλήσεις της τρέχουσας συγκυρίας και την σχετική τους βαρύτητα για τις ΜμΕ, αναμενόμενα ως κύρια προβλήματα αναδεικνύονται οι αυξήσεις σε τιμές ενέργειας και πρώτων υλών, επηρεάζοντας σημαντικά σχεδόν 2/3 των ΜμΕ. Ειδικότερα, οι ακριβές πρώτες ύλες είναι το κύριο πρόβλημα για 32% του τομέα (και δεύτερο σημαντικότερο για επιπλέον 23%), με υψηλότερη ένταση σε βιομηχανία και κατασκευές. Αφετέρου, το αυξημένο κόστος ενέργειας είναι κύριο πρόβλημα για 31% του τομέα (και δεύτερο σημαντικότερο για επιπλέον 26%), επηρεάζοντας σχετικά περισσότερο τον κλάδο βιομηχανίας και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Παράλληλα, εντυπωσιάζει το γεγονός πως εν μέσω των άνω πιέσεων, σχεδόν 1/3 του τομέα θεωρεί σημαντικό πρόβλημα την εύρεση προσωπικού (με το 16% να το θεωρεί ως το κυριότερο πρόβλημα), κυρίως για τον κλάδο υπηρεσιών (24% του τομέα).

Ενισχυτικοί παράγοντες που δρουν αντισταθμιστικά στις πιέσεις συγκυρίας και τις αποτρέπουν από το να μεταφραστούν σε προβλήματα ρευστότητας είναι i) αφενός τα συνεχιζόμενα μέτρα στήριξης (συνολικά το τελευταίο εξάμηνο έχουν διατεθεί €3,5 δις προς τον επιχειρηματικό τομέα για την αντιμετώπιση των υψηλών τιμών ενέργειας) και αφετέρου ii) η ικανοποιητική κερδοφορία των επιχειρήσεων (71% των ΜμΕ αναφέρει ανοδικό περιθώριο κέρδους το 2022, έναντι 55% στην περίοδο της πανδημίας).

Ενδεικτικό της ανθεκτικότητας είναι ότι παρά τη μικρή επιδείνωση του τελευταίου εξαμήνου, το ποσοστό ΜμΕ υπό σημαντική πίεση παραμένει χαμηλότερα από τα υψηλά της προηγούμενης επταετίας. Ειδικότερα, το 19% των ΜμΕ ακολουθεί στρατηγικές επιβίωσης (από 33% το 2015) ενώ έντονα προβλήματα ρευστότητας εντοπίζει μόλις το 9% (από 30% το 2015). Θετικά ξεχωρίζει ο κλάδος βιομηχανίας, που αν και ιδιαίτερα εκτεθειμένος στη συγκυρία, αναγνώρισε ελαφρώς λιγότερα προβλήματα ρευστότητας (6% του τομέα δηλώνει έντονο πρόβλημα, από 10% το προηγούμενο εξάμηνο).

Επιπλέον στοιχείο ανθεκτικότητας αποτελεί η προσαρμογή στρατηγικής των ελληνικών ΜμΕ στα αυξημένα κόστη ενέργειας και πρώτων υλών. Συγκεκριμένα, βάσει της έρευνας της ΕΤΕ, οι ΜμΕ έχουν σε μεγάλο βαθμό συγκρατήσει την αύξηση των τιμών τους, σε προσπάθεια να αμβλυνοθούν τυχόν επιπτώσεις στο πεδίο της ζήτησης (μείωση ζήτησης ή/ και εξαγωγών). Πιο συγκεκριμένα, παρά το γεγονός πως κατά μέσο όρο τα κόστη τους έχουν αυξηθεί κατά 20-25%, οι ΜμΕ δηλώνουν ότι έχουν προχωρήσει σε ανατιμήσεις της τάξης του 10%, απορροφώντας την διαφορά. Αναλυτικότερα, τα ¾ των ΜμΕ έχουν απορροφήσει άνω του ½ του αυξημένου κόστους (με 37% του τομέα να το απορροφά πλήρως), ενώ μόλις το 6% του τομέα έχει μετακυλήσει το 100% του αυξημένου κόστους στους καταναλωτές. Σημειώνεται ότι η προσπάθεια απορρόφησης του επιπλέον κόστους εμφανίζεται παρόμοια ανάμεσα στα διάφορα μεγέθη επιχειρήσεων.

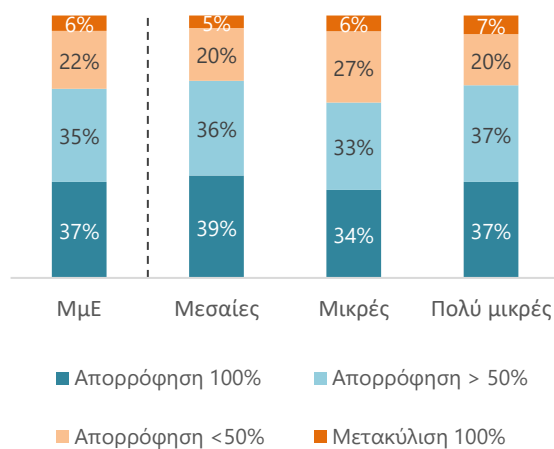
Καθώς οι ελληνικές ΜμΕ φαίνεται να ανταπεξέρχονται ικανοποιητικά στην πίεση της τρέχουσας συγκυρίας, η σχετικά υγιής χρηματοοικονομική κατάσταση τους επιτρέπει να διατηρούν τη μεσοπρόθεσμη αναπτυξιακή τους διάθεση. Πιο συγκεκριμένα, το 66% των ΜμΕ προσβλέπει σε αύξηση πωλήσεων την ερχόμενη πενταετία (υψηλότερα από το 62% του προηγούμενου εξαμήνου), με εκτιμώμενη μέση ετήσια αύξηση πωλήσεων της τάξης του 8% (οριακά υψηλότερα από την εκτίμηση του προηγούμενου εξαμήνου), έναντι μέσης ετήσιας αύξησης της τάξης του 2% την προηγούμενη πενταετία.

Προβλήματα ρευστότητας

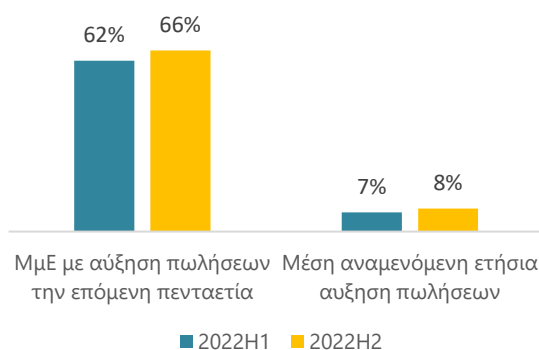
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Απορρόφηση κόστους

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Προσδοκίες ΜμΕ για την επόμενη πενταετία

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

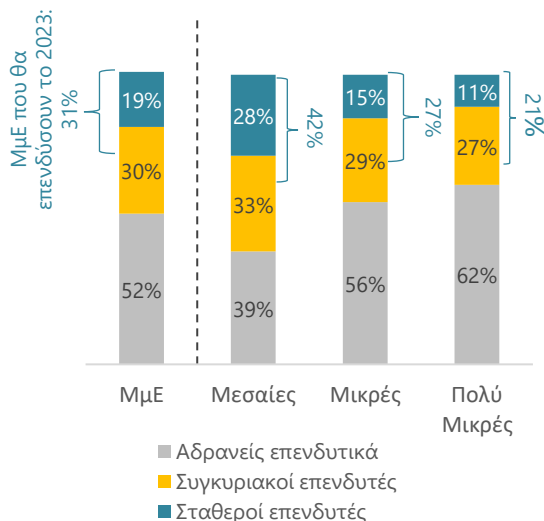
Οι θετικές μεσοπρόθεσμες προσδοκίες επιβεβαιώνονται και στη διάθεση σημαντικού ποσοστού του τομέα ΜμΕ να προχωρήσει σε αύξηση παγίων, σχεδιασμός που διευκολύνεται από την χρήση των διαθέσιμων επενδυτικών προγραμμάτων. Ειδικότερα, σχεδόν 1/3 του τομέα σχεδιάζει επενδύσεις σε πάγια εντός του 2023, εκ των οποίων το 19% αποτελεί στρατηγικούς επενδυτές (με επενδυτική δραστηριότητα και κατά την τελευταία τριετία).

Σχετικά υψηλότερη επενδυτική διάθεση εντοπίζεται στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις (συμβατή με υψηλότερη στόχευση σε στρατηγικές ανάπτυξης), με 42% των μεσαίων επιχειρήσεων να σχεδιάζουν αύξηση παγίων το 2023 (28% στρατηγικοί επενδυτές), έναντι 21% των πολύ μικρών (11% στρατηγικοί επενδυτές). Αντίστοιχα, η πλειοψηφία των πολύ μικρών επιχειρήσεων είναι αδρανείς επενδυτικά (62% των πολύ μικρών, έναντι 39% των μεσαίων), καθώς δεν προχώρησαν σε αύξηση παγίων την προηγούμενη τριετία, ούτε σχεδιάζουν σχετική κίνηση για το επόμενο έτος.

Αντίστοιχη με την πρόθεση επενδύσεων σε πάγια, είναι και η διάθεση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να προχωρήσουν σε αύξηση προσωπικού, με το 1/4 των ΜμΕ να προγραμματίζει προσλήψεις για το επόμενο έτος. Το ποσοστό αυτό είναι ελαφρώς μεγαλύτερο μεταξύ μεγαλύτερων επιχειρήσεων (της τάξης του 30% σε μεσαίες και μικρές, έναντι 18% για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις). Αξίζει να σημειωθεί ότι το 13% του τομέα ΜμΕ (18% των μεσαίων έναντι 7% των πολύ μικρών) επενδύει στρατηγικά στην αύξηση του προσωπικού του, καθώς παράλληλα με την πρόθεση προσλήψεων το 2023, έχει ήδη προχωρήσει σε αύξηση αριθμού εργαζομένων και την προηγούμενη τριετία.

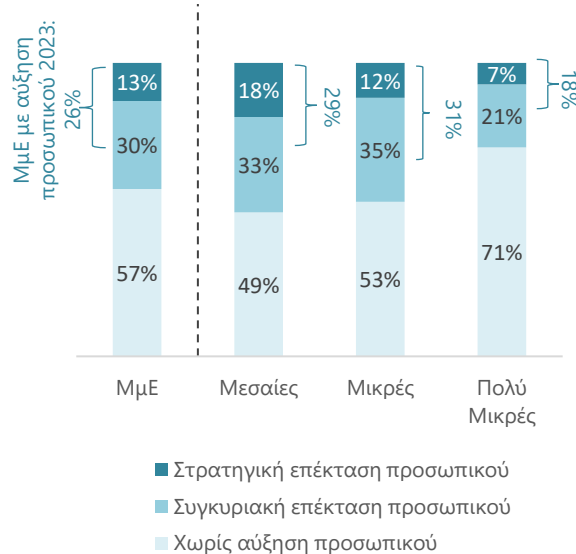
Αξίζει να σημειωθεί ότι ενισχυτικά στην υλοποίηση του παραπάνω σχεδιασμού των επιχειρήσεων για επενδύσεις αναμένεται να λειτουργήσουν τα διαθέσιμα προγράμματα (ΕΣΠΑ, Ταμείο Ανάκαμψης), τα οποία εκτός από επενδυτικούς πυλώνες (χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους) διαθέτουν μεταρρυθμίσεις και δράσεις για στήριξη της αγοράς εργασίας (ανάπτυξη δεξιοτήτων, επιδοτούμενα προγράμματα απασχόλησης). Αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό προκειμένου η συνεχιζόμενη οικονομική αβεβαιότητα καθώς και ο προβληματισμός σημαντικής μερίδας των ΜμΕ όσον αφορά την εύρεση προσωπικού, να μην θέσουν εν αμφιβόλω την ισόρροπη επέκταση των ΜμΕ.

ΜμΕ με επενδύσεις σε πάγια την περίοδο 2019-2023

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

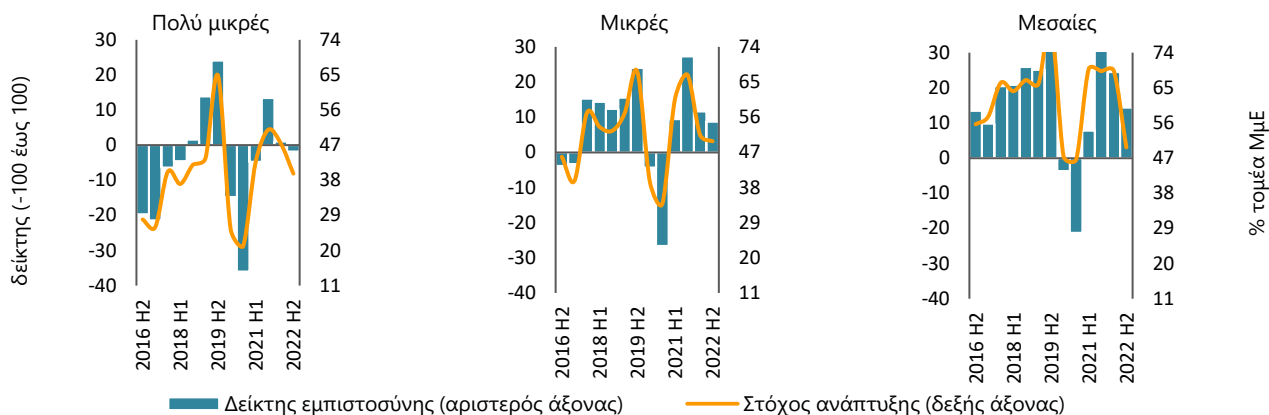
ΜμΕ με αύξηση προσωπικού την περίοδο 2019-2023

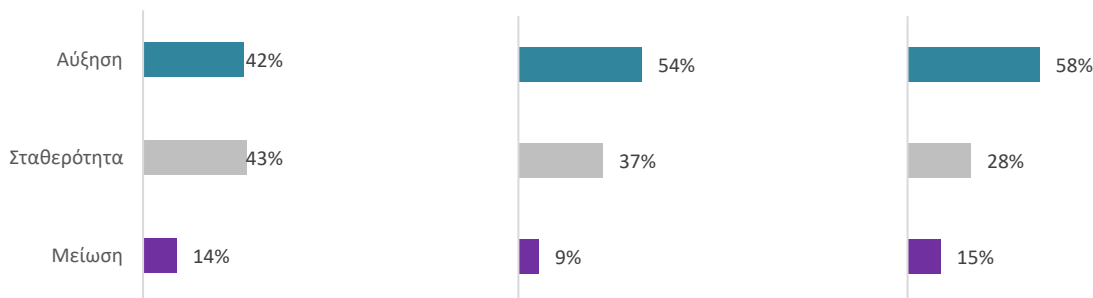
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παράρτημα I: Ανάλυση ανά μέγεθος ^[1]

Δείκτης Εμπιστοσύνης

Εκτιμώμενη πορεία πωλήσεων 2022

[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5), Μικρές (0,5 – 2,5) και Μεσαίες (2,5 – 10)

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

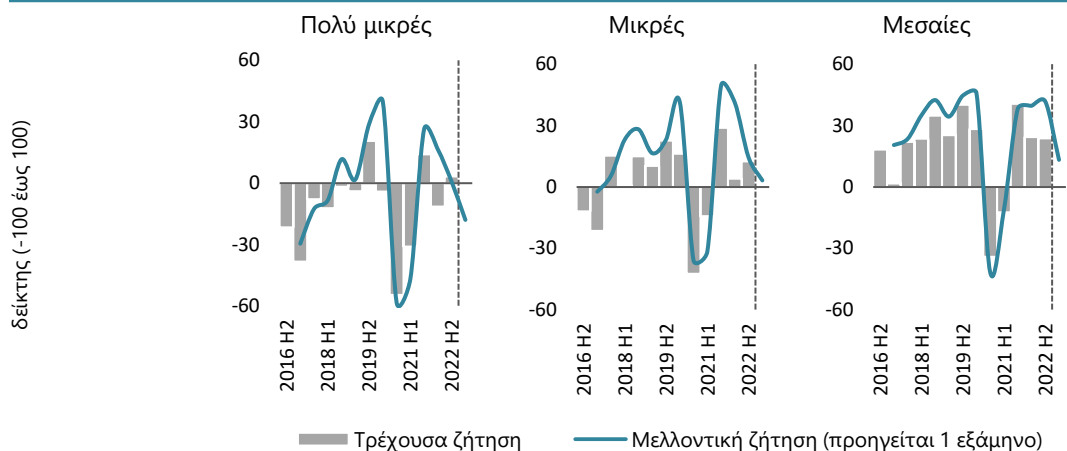
Πτώση καταγράφεται στον δείκτη εμπιστοσύνης για όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων, με τις μεσαίες να πιέζονται περισσότερο σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο ενώ οι πολύ μικρές διατηρούν τις πιο χαμηλές προσδοκίες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων περιμένει να κλείσει το 2022 με αυξημένες πωλήσεις. Πιο συγκεκριμένα:

Πολύ μικρές επιχειρήσεις: Σε αρνητικό έδαφος πέρασε ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, ο οποίος διαμορφώθηκε στο -2 (έναντι 1 για το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, το ποσοστό των πολύ μικρών επιχειρήσεων που ακολουθεί στρατηγικές ανάπτυξης κατέγραψε πτώση 7 ποσοστιαίων μονάδων (40% έναντι 47% το προηγούμενο εξάμηνο). Τέλος το 42% του τομέα περιμένει να κλείσει το έτος με αυξημένες πωλήσεις έναντι του 2021.

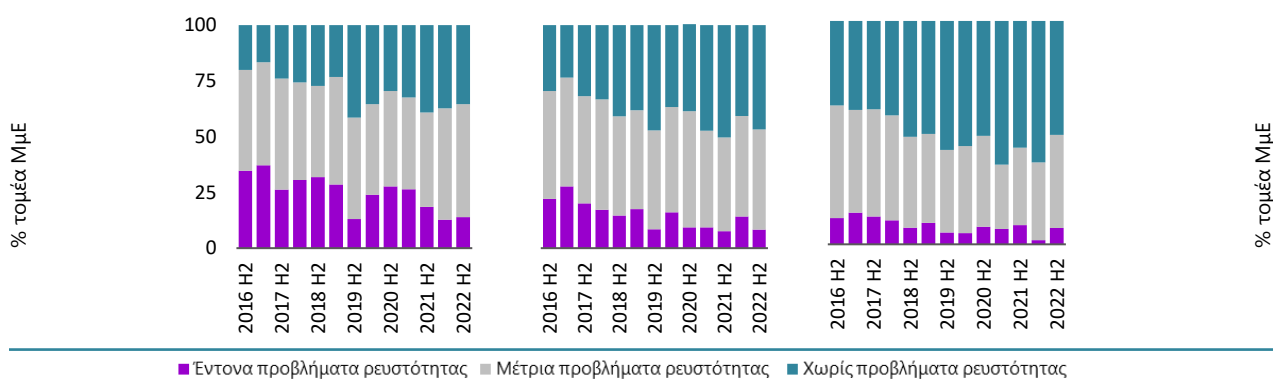
Μικρές επιχειρήσεις: Ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις μικρές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε στις 9 μονάδες (από 12 το προηγούμενο εξάμηνο) με το ποσοστό των επιχειρήσεων που προσβλέπουν σε ανάπτυξη να είναι 50% (έναντι 52% το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα η πλειοψηφία του τομέα (54%) περιμένει να κλείσει το έτος με αυξημένες πωλήσεις έναντι του 2021.

Μεσαίες επιχειρήσεις: Στις 14 μονάδες διαμορφώθηκε ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις μεσαίες επιχειρήσεις (έναντι 25 μονάδων το προηγούμενο εξάμηνο) με το ποσοστό των επιχειρήσεων που προσβλέπει σε ανάπτυξη να διαμορφώνεται στο 50% του τομέα (καταγράφοντας μείωση 19 μονάδων σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο). Τέλος το 58% των μεσαίων επιχειρήσεων περιμένει αύξηση πωλήσεων το 2022, παραμένοντας το πιο αισιόδοξο κομμάτι του τομέα ΜμΕ.

Εξέλιξη Ζήτησης

Προβλήματα ρευστότητας

[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5), Μικρές (0,5 – 2,5] και Μεσαίες (2,5 – 10)

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παρά τις αποκλίσεις μεταξύ των μεγεθών, κοινό χαρακτηριστικό αποτελεί ότι οι επιβαρυνμένες προσδοκίες πηγάζουν από την μελλοντική ζήτηση (με τις πολύ μικρές ωστόσο να είναι οι μόνες που αναμένουν μείωση), ενώ τα προβλήματα ρευστότητας παραμένουν περιορισμένα σε όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων. Αναλυτικότερα:

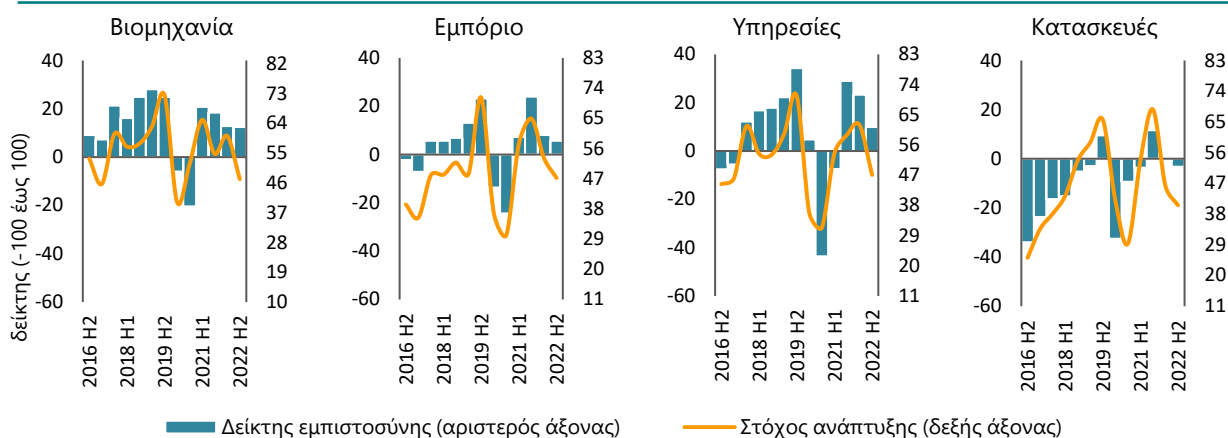
Πολύ μικρές επιχειρήσεις: Βελτιώθηκαν οι συνθήκες ζήτησης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις με τον δείκτη τρέχουσας ζήτησης να καταγράφει αύξηση 13 μονάδων σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο και να περνά σε θετικό έδαφος, με τις προσδοκίες για το επόμενο εξάμηνο ωστόσο να είναι έντονα αρνητικές, καθώς διαμορφώνονται στις -18 μονάδες (από 1 το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας διαμορφώθηκε στο 14% (από 13% το προηγούμενο εξάμηνο).

Μικρές επιχειρήσεις: Αύξηση 8 μονάδων έναντι του προηγούμενου εξαμήνου κατέγραψε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης φτάνοντας τις 12 μονάδες. Μείωση καταγράφεται ωστόσο στις προσδοκίες για το επόμενο εξάμηνο καθώς ο αντίστοιχος δείκτης κατέγραψε μείωση, παραμένοντας οριακά σε θετικό έδαφος (3 έναντι 14 μονάδων το προηγούμενο εξάμηνο). Στα θετικά καταγράφεται η μείωση του ποσοστού των μικρών επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας που διαμορφώθηκε στο 8% (έναντι 14% το προηγούμενο εξάμηνο).

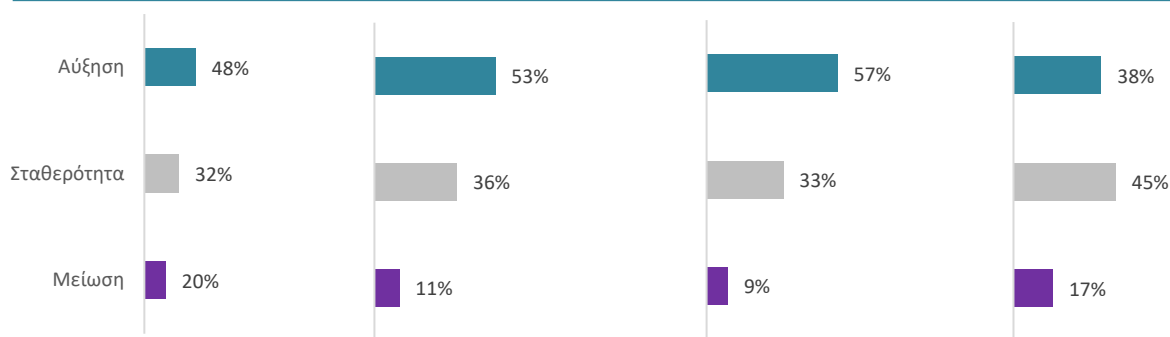
Μεσαίες επιχειρήσεις: Σταθερότητα παρουσίασε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης για τις μεσαίες επιχειρήσεις καθώς παρέμεινε στις 24 μονάδες για δεύτερο συνεχόμενο εξάμηνο, με τις προσδοκίες για το επόμενο εξάμηνο να καταγράφουν μείωση, καθώς ο αντίστοιχος δείκτης μειώθηκε στις 13 μονάδες (έναντι 42 το προηγούμενο εξάμηνο. Αύξηση καταγράφηκε στις μεσαίες επιχειρήσεις με έντονα προβλήματα ρευστότητας, με το αντίστοιχο ποσοστό να διαμορφώνεται στο 7% από 2% το προηγούμενο εξάμηνο.

Παράρτημα II: Ανάλυση ανά Κλάδο

Δείκτης Εμπιστοσύνης

Εκτιμώμενη πορεία πωλήσεων 2022

Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Όσον αφορά τους βασικούς κλάδους, σε όλες τις κατηγορίες πτωτικά κινείται τόσο ο δείκτης εμπιστοσύνης (με διαφορετική ένταση σε κάθε κλάδο) όσο και το ποσοστό των επιχειρήσεων που ακολουθούν στρατηγικές ανάπτυξης. Διαφοροποιήσεις εντοπίζονται ωστόσο στο ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση πωλήσεων. Αναλυτικότερα:

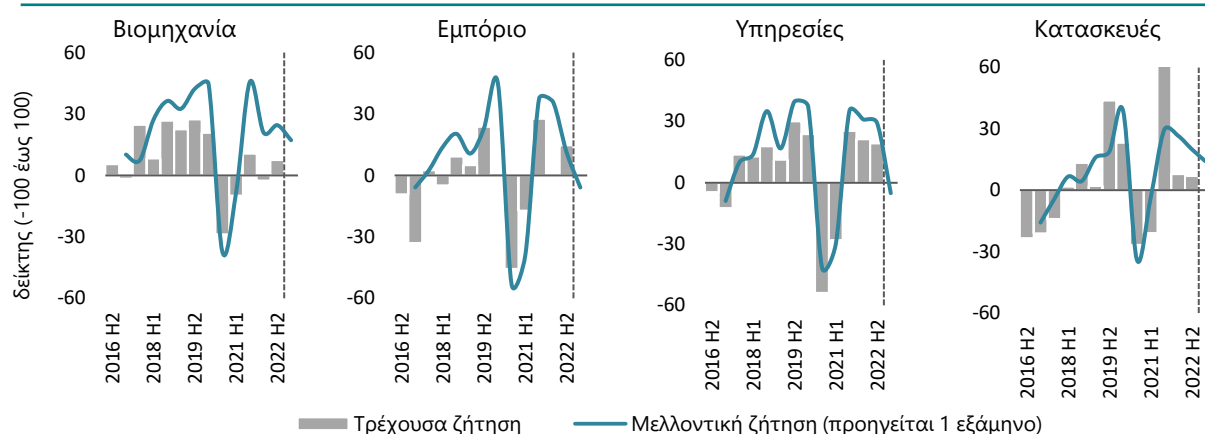
Βιομηχανία: Οριακά μεταβλήθηκε ο δείκτης εμπιστοσύνης στη βιομηχανία, ο οποίος διαμορφώθηκε στις 12 μονάδες (έναντι 13 το προηγούμενο εξάμηνο), παράλληλα το ποσοστό των επιχειρήσεων που στοχεύουν σε ανάπτυξη μειώθηκε κατά 13%, καθώς διαμορφώθηκε στο 47% (έναντι 60% το προηγούμενο εξάμηνο). Επιπλέον, το 48% του τομέα δήλωσε πως αναμένει να κλείσει το 2022 με αυξημένες πωλήσεις έναντι του 2021.

Εμπόριο: Πτώση 2 μονάδων κατέγραψε ο δείκτης εμπιστοσύνης στο εμπόριο, (6 έναντι 8 μονάδων το προηγούμενο εξάμηνο), με το ποσοστό των επιχειρήσεων που ακολουθούν στρατηγικές ανάπτυξης να διαμορφώνεται στο 47% (από 53% το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, η πλειοψηφία του κλάδου (53% του τομέα) αναμένει αυξημένες πωλήσεις για το 2022.

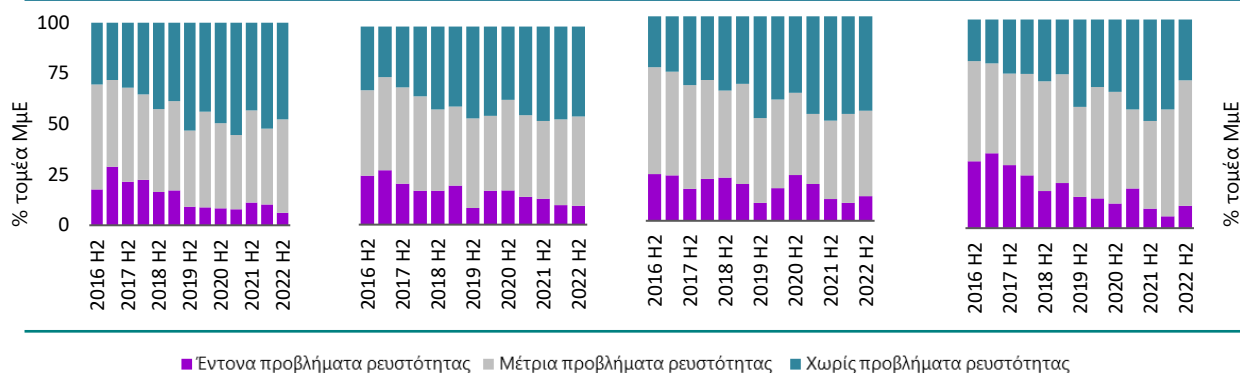
Υπηρεσίες: Στις 10 μονάδες διαμορφώθηκε ο δείκτης εμπιστοσύνης στις υπηρεσίες (από 23 το προηγούμενο εξάμηνο), με το ποσοστό των επιχειρήσεων που ακολουθούν στρατηγικές ανάπτυξης να διαμορφώνεται στο 47% (έναντι 62% το προηγούμενο εξάμηνο). Τέλος, το 57% του τομέα αναμένει αύξηση πωλήσεων για το 2022, καταγράφοντας την καλύτερη επίδοση μεταξύ των κλάδων.

Κατασκευές: Σε αρνητικό έδαφος για δεύτερο εξάμηνο κινήθηκε ο δείκτης εμπιστοσύνης στις κατασκευές, ο οποίος διαμορφώθηκε στις -3 μονάδες (έναντι -1 το προηγούμενο εξάμηνο). Παράλληλα, το ποσοστό των επιχειρήσεων με στρατηγική ανάπτυξης διαμορφώθηκε στο 41% από 46% το προηγούμενο εξάμηνο, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση πωλήσεων για το 2022 να διαμορφώνεται στο 38%, το χαμηλότερο ποσοστό μεταξύ των κλάδων.

Εξέλιξη ζήτησης

Προβλήματα ρευστότητας

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Σε θετικό έδαφος κινήθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης με την μελλοντική ζήτηση να βαίνει πτωτική σε όλους τους κλάδους (με βιομηχανία και κατασκευές να ξεχωρίζουν θετικά). Ανάμικτες είναι οι μεταβολές της χρηματοοικονομικής υγείας των κλάδων, με τα ποσοστά των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας να παραμένουν ωστόσο χαμηλά. Αναλυτικότερα:

Βιομηχανία: Στις 10 μονάδες διαμορφώθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης στη βιομηχανία (από -2 το προηγούμενο εξάμηνο), πτωτικά ωστόσο κινούνται οι προσδοκίες μελλοντικής ζήτησης με τον αντίστοιχο δείκτη να περιορίζεται στις 17 μονάδες (έναντι 25 το προηγούμενο εξάμηνο). Επιπλέον, στο 6% μειώθηκε το ποσοστό των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας (από 10% το προηγούμενο εξάμηνο).

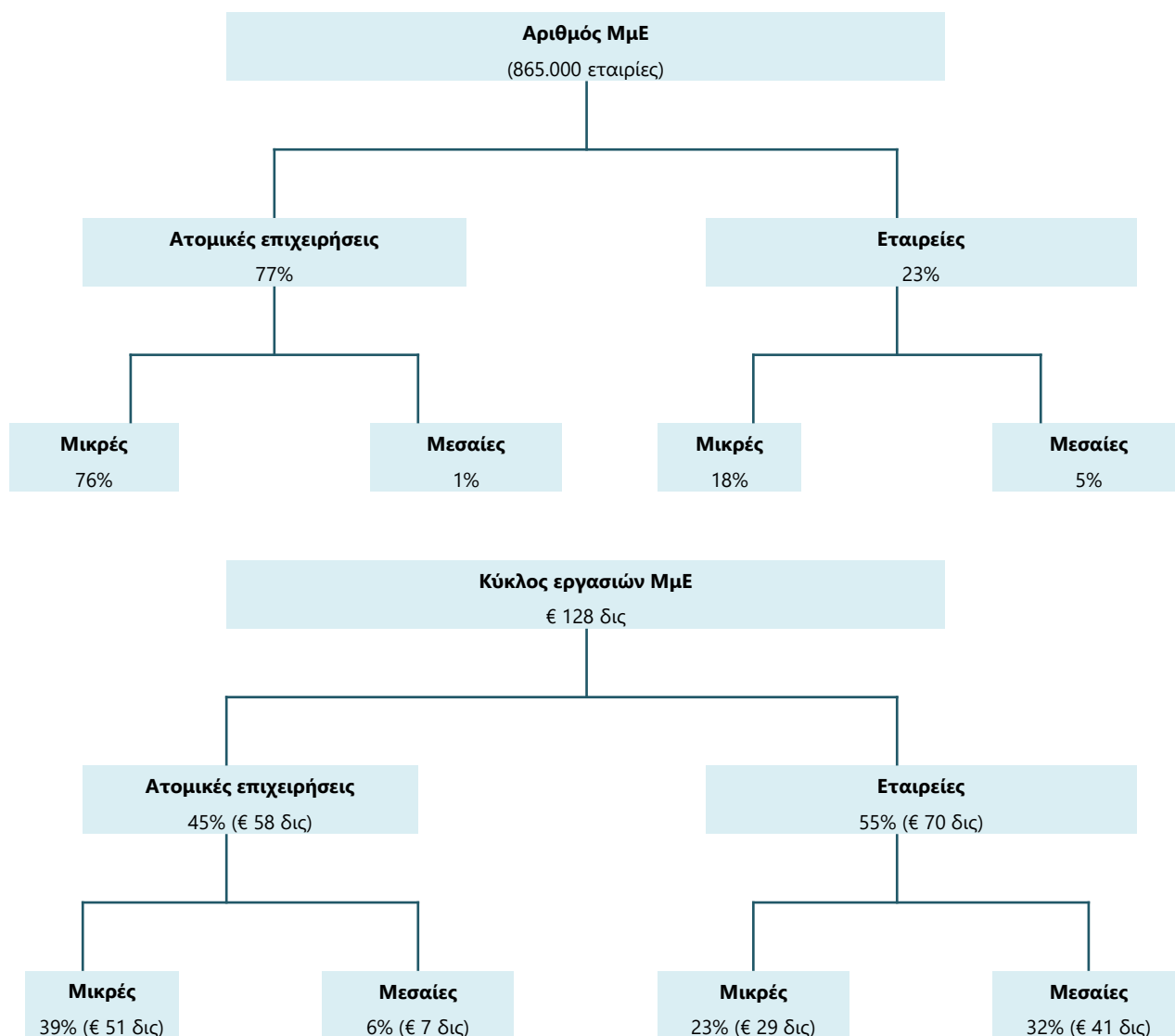
Εμπόριο: Σημαντική βελτίωση κατέγραψε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης στο εμπόριο φτάνοντας τις 15 μονάδες (έναντι 0 το προηγούμενο εξάμηνο). Ωστόσο οι προσδοκίες μελλοντικής ζήτησης είναι πτωτικές και διαμορφώνονται στο -6 (από 11 το προηγούμενο εξάμηνο). Σταθερό έμεινε το ποσοστό των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας στο 10%.

Υπηρεσίες: Οριακή ήταν η μεταβολή του δείκτη τρέχουσας ζήτησης στις υπηρεσίες με τον αντίστοιχο δείκτη να μειώνεται κατά 3 μονάδες (19 έναντι 21 το προηγούμενο εξάμηνο), με την πτώση στον δείκτη μελλοντικής ζήτησης να είναι αρκετά εντονότερη (-5 μονάδες το τρέχον εξάμηνο έναντι 29 το προηγούμενο). Οριακή επιδείνωση παρουσίασε και η χρηματοοικονομική υγεία του κλάδου με το ποσοστό των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας να διαμορφώνεται στο 12% (από 9% το προηγούμενο εξάμηνο).

Κατασκευές: Οριακά μεταβλήθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης και στις κατασκευές, ο οποίος διαμορφώθηκε στις 7 μονάδες (μία μονάδα χαμηλότερα από το προηγούμενο εξάμηνο), με τον δείκτη μελλοντικής ζήτησης να προδικάζει αύξηση των πιέσεων καθώς διαμορφώθηκε στις 14 μονάδες (από 20 το προηγούμενο εξάμηνο). Επί τα χείρω βαίνει η χρηματοοικονομική εικόνα του κλάδου, με το ποσοστό επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας να διαμορφώνεται στο 11% (από 6% το προηγούμενο εξάμηνο).

Παράρτημα III: Μεθοδολογία

Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα

* Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: μικρές οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και μεσαίες οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ.. * Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (μικρές: έως 10 εργαζόμενοι και μεσαίες: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγή: Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2019), Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων 2018), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

- Οι σχεδόν 870,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €128 δις.
- Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις 1/2 του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).
- Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

Περιγραφή δείγματος

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος ^{[1][2]}

Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 – 0,1]	40	39	42	11	132
2: (0,1 – 0,5]	39	40	39	10	128
3: (0,5 – 1,0]	24	26	22	10	82
4: (1,0 – 2,5]	26	27	27	11	91
5: (2,5 – 5,0]	21	28	28	9	86
6: (5,0 – 10,0]	22	33	21	6	81
Σύνολο ΜμΕ	171	193	179	57	600

[1] Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

[2] Αφορά το σταθερό δείγμα για την κατασκευή των διαχρονικών δεικτών

Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ ^[3] (βάσει κύκλου εργασιών)

Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 – 0,1]	7%	7%	7%	2%	22%
2: (0,1 – 0,5]	7%	7%	7%	2%	21%
3: (0,5 – 1,0]	4%	4%	4%	2%	14%
4: (1,0 – 2,5]	4%	5%	5%	2%	15%
5: (2,5 – 5,0]	4%	5%	5%	2%	14%
6: (5,0 – 10,0]	4%	6%	4%	1%	14%
Σύνολο ΜμΕ	29%	32%	30%	10%	100%

[3] Σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας

Πηγές: Μητρώο επιχειρήσεων Ελ.Στατ. (2007), ICAP database, Eurostat, εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

- Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).
- Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 602 εταιρείες για το σταθερό δείγμα, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).
- Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.

Κατασκευή Δείκτη Εμπιστοσύνης

- Στοχεύοντας στην κατασκευή ενός δείκτη εμπιστοσύνης για τις ΜμΕ, έχουμε συμπεριλάβει κάποιες βασικές ερωτήσεις που αποτυπώνουν το επίπεδο δραστηριότητας κατά το προηγούμενο και επόμενο εξάμηνο. Το πρότυπο των ερωτήσεων βασίζεται στο εναρμονισμένο ερωτηματολόγιο που προτείνουν ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βελτιώνοντας έτσι τη συγκρισιμότητα του δείκτη.
- Οι ερωτήσεις του δείκτη έχουν 3 εναλλακτικές απαντήσεις: αύξηση (+), σταθερότητα (=), μείωση (-) ή υψηλότερο από το κανονικό (+), κανονικό (=), χαμηλότερο από το κανονικό (-). Αρχικά μετατρέπουμε τον αριθμό των απαντήσεων ανά κατηγορία (+,=,-) σε ποσοστά και στη συνέχεια υπολογίζουμε το καθαρό ισοζύγιο αφαιρώντας το ποσοστό των (-) από το ποσοστό των (+). δεύτερο εξάμηνο, ο δείκτης εμπιστοσύνης για κάθε κλάδο είναι ο μέσος όρος των καθαρών ισοζυγίων για τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - ✓ Για τη βιομηχανία: Επίπεδο παραγγελιών, επίπεδο αποθεμάτων και μελλοντική τάση παραγωγής.
 - ✓ Για τις υπηρεσίες: Κατάσταση επιχείρησης προηγούμενου εξάμηνου, παρελθοντική και μελλοντική τάση ζήτησης.
 - ✓ Για το εμπόριο: Επίπεδο αποθεμάτων, παρελθοντική και μελλοντική ζήτηση.
 - ✓ Για τις κατασκευές: Επίπεδο ανεκτέλεστου υπολοίπου και μελλοντική τάση απασχόλησης.
- Για το σύνολο του εταιρικού τομέα των ΜμΕ, ο δείκτης εμπιστοσύνης εκτιμήθηκε ως ένας σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους κλάδων (με σταθμίσεις τα μερίδια του κύκλου εργασιών των κλάδων στην οικονομία).
- Η τακτική διενέργεια της έρευνας σε εξαμηνιαία βάση θα μας προσφέρει την εικόνα της διαχρονικής πορείας των ΜμΕ, όπως θα αποτυπώνεται στο δείκτη. Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, η σύγκριση θα διενεργείται μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου του δείκτη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (με σκοπό τη διόρθωση ενδεχόμενης υπέρμετρης αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας (over-optimism or over-pessimism bias)).
- Στην πορεία του δείκτη εμπιστοσύνης (όπως και σε τυχόν άλλες διαχρονικές αναλύσεις) δεν λαμβάνεται υπόψη το κλείσιμο εταιρειών παρά μόνο η εξελίξεις που αφορούν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας.

Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

- Εταιρία: KANTAR
- Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.
- Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 600 συνεντεύξεις:
 - ✓ 342 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)
 - ✓ 258 επιχειρήσεις με τζίρο από 1-10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ)
- Γεωγραφική κάλυψη:
 - ✓ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα
- Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.
- Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείγματος των 600 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.
- Περίοδος διεξαγωγής: 21/10/2022-25/11/2022
- Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.

Disclaimer

Η παρούσα έκθεση καταρτίστηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, και προορίζεται αποκλειστικά ως απλή αναφορά για την ενημέρωση εμπειρων και ειδικευμένων επενδυτών, οι οποίοι αναμένεται και θεωρούνται απολύτως ικανοί να λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις χωρίς να βασίζονται στο περιεχόμενο της έκθεσης, δηλαδή μόνον εφόσον πραγματοποιήσουν ίδια ανεξάρτητη έρευνα σε πηγές της επιλογής τους. Η παρούσα έκθεση δεν συνιστά επενδυτική έρευνα ούτε σύσταση για έρευνα, και ως τέτοια δεν καταρτίστηκε βάσει νομικών απαιτήσεων με σκοπό τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της επενδυτικής έρευνας. Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν συνιστούν παραχή επενδυτικών συμβουλών και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να θεωρηθούν σαν πρόταση ή προτροπή για αγορές ή πωλήσεις ή προώθηση προσφοράς ή προτροπής για αγορές ή πωλήσεις ή για συμμετοχή σε σύμβαση αναφορικά με κάθε χρεόγραφο, προϊόν, υπηρεσία ή επένδυση. Οι πληροφορίες ή οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν επαρκούν για να στηρίξουν μια επενδυτική απόφαση – και δεν συνιστούν δήλωση ή εγγύηση όσον αφορά τις μελλοντικές επιδόσεις οποιουδήποτε χρηματοπιστωτικού μέσου, πίστωσης, συναλλαγματικής ισοτιμίας ή άλλου μέτρου της αγοράς ή της οικονομίας. Οι επιδόσεις που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν δεν αποτελούν αξιόπιστη ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. Δηλώνεται δεόντως ότι τα επενδυτικά προϊόντα ενέχουν επενδυτικούς κινδύνους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται ο κίνδυνος απώλειας μέρους ή του συνόλου του επενδύομένου κεφαλαίου. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και/ή τα συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα δεν φέρουν καμία απολύτως ευθύνη για τυχόν συνέπειες (συμπεριλαμβανομένης, ενδεικτικά, της άμεσης, έμμεσης ή επακόλουθης ζημίας, της απώλειας κέρδους, και άλλων απωλειών) που προκύπτουν από τυχόν εξάρτηση ή χρήση της παρούσας έκθεσης, και δεν αναλαμβάνουν καμία νομική υποχρέωση έναντι επενδυτή που θα λάβει άμεσα ή έμμεσα την παρούσα έκθεση. Η τελική επενδυτική απόφαση πρέπει να λαμβάνεται από τον επενδυτή, και την ευθύνη για την επένδυση πρέπει να αναλάβει ο επενδυτής.

Όποια στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έκθεση, έχουν ληφθεί από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες, αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από ανεξάρτητο φορέα. Λόγω της πιθανότητας λάθους εκ μέρους αυτών των πηγών, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για την ακρίβεια, τον επίκαιρο χαρακτήρα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Οι πληροφορίες και οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση υπόκεινται σε μεταβολές χωρίς προειδοποίηση, και δεν υφίσταται υποχρέωση επικαιροποίησης των πληροφοριών και των απόψεων που περιέχονται στην παρούσα έκθεση. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες, οι εκπρόσωποί της, τα στελέχη της και/ή το προσωπικό της ή άλλα πρόσωπα που σχετίζονται με αυτήν, δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη ή υποχρέωση σε σχέση με την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκθεση, ή για οποιαδήποτε ζημία, εν γένει, που απορρέει από τυχόν χρήση της παρούσας έκθεσης, συμπεριλαμβανομένων των επενδυτικών αποφάσεων που βασίστηκαν στην παρούσα έκθεση. Η παρούσα έκθεση δεν υποτίθεται ότι περιέχει όλες τις πληροφορίες που μπορεί να χρειάζεται ένας υποψήφιος επενδυτής. Οι αποδέκτες της παρούσας έκθεσης θα πρέπει να αξιολογούν σε ανεξάρτητη βάση τις ειδικές πληροφορίες και απόψεις που περιέχονται σε αυτήν, και να ζητούν τις συμβουλές των επαγγελματιών και οικονομικών συμβούλων της επιλογής τους σε σχέση με οποιοδήποτε επενδυτικό, οικονομικό, νομικό, επιχειρηματικό, φορολογικό, λογιστικό ή κανονιστικό ζήτημα, πριν προβούν σε οποιαδήποτε επένδυση ή πριν πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε συναλλαγή σχετικά με πληροφορίες και απόψεις που πραγματεύεται η παρούσα έκθεση.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. συνέταξε και δημοσίευσε την παρούσα έκθεση απολύτως ανεξάρτητα από οποιαδήποτε συνδεδεμένη με αυτήν εταιρεία και, ως εκ τούτου, όλες οι δεσμεύσεις, απόψεις, προβλέψεις, αξιολογήσεις ή ενδεικτικές τιμές που διατυπώνονται στις εν λόγω εκθέσεις μπορεί να διαφέρουν ουσιαστικά από τυχόν παρόμοιες εκθέσεις οι οποίες εκδίδονται από συνδεδεμένες εταιρείες, και μπορεί να βασίζονται σε διαφορετικές πηγές και μεθοδολογίες. Η παρούσα έκθεση δεν απευθύνεται σε, ούτε προορίζεται για, διανομή προς χρήση από πρόσωπα ή οντότητες που είναι πολίτες ή κάτοικοι ή έχουν έδρα σε οποιαδήποτε τοποθεσία, κράτος, χώρα ή άλλη δικαιοδοσία στην οποία η εν λόγω διανομή, δημοσίευση, διάθεση ή χρήση αντίκειται προς τους σχετικούς νόμους, κανονισμούς ή κανόνες. Η παρούσα έκθεση προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας και δεν επιτρέπεται η τροποποίηση, αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση ή μεταβίβασή της, είτε άμεση είτε έμμεση, σε οποιοδήποτε τρίτο μέρος, εν όλω ή εν μέρει, χωρίς προηγούμενη γραπτή συγκατάθεση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Όλες οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση εκφράζουν με ακρίβεια τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη αποκλειστικά, όσον αφορά καθένα και όλα τα θέματα που καλύπτονται. Περαιτέρω, βεβαιώνεται ότι κανένα μέρος της αποζημίωσης του συντάκτη της έκθεσης δεν είχε, ούτε έχει, ούτε θα έχει άμεση ή έμμεση σχέση με τις συγκεκριμένες θέσεις ή τις απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση.

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Έρευνα Συγκυρίας

Β' Εξάμηνο 2022

Τζέση Βουμβάκη

Deputy Chief Economist

(+30) 210 334 1549

e-mail: fvoumv@nbg.gr

Αθανασία Κουτούζου

Head of Entrepreneurship & Business Analysis

(+30) 210 334 1528

e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

Ιωάννης Κρόμπας

Economist

(+30) 210 334 1207

e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr